

Skryté příběhy písařů

Na konci starých rukopisů nebo jejich částí se často nachází přípisek zvaný **kolofon**. Většinou obsahuje informaci o názvu knihy a jménu autora, ale často se z něj můžeme dozvědět i něco osobního o člověku, který knihu psal! Písaři, kteří knihy ručně přepisovali, do kolofonů často zapisovali své osobní myšlenky, pocity nebo stížnosti na náročnost své práce. Kolofony nám tak mohou prozradit, jak vypadala práce středověkého písaře.

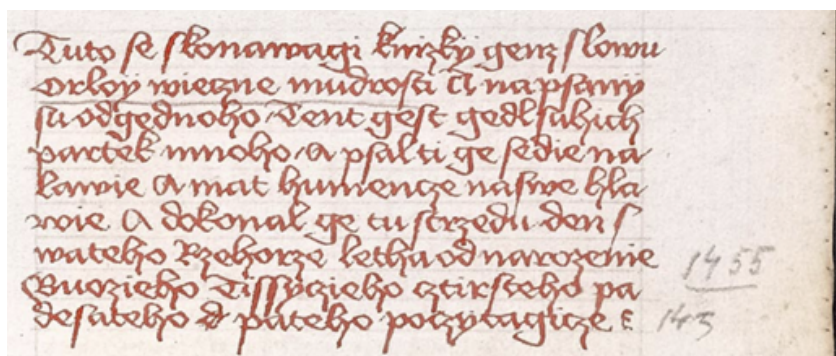
Víte, že...

- kolofon se vyvinul z dřívějšího explicitu, tedy závěrečných slov textu?
- kolofony byly často rýmované a mohly obsahovat i humorné nebo emotivní vzkazy?
- kolofony jsou jedním z mála míst, kde můžeme zjistit něco o osobním životě písařů?

Zkuste se zamyslet a odpovězte:

1. **Co je to kolofon?**
Jaké informace obsahuje a proč byl důležitý?
2. **Jak si myslíte, že se písaři cítili při psaní kolofonů?**
Jaký význam měly tyto osobní vzkazy pro ně i pro čtenáře?
3. **Proč si myslíte, že je kolofon zajímavým historickým pramenem?**
Co všechno nám může o minulosti prozradit?

Pojďme se podívat na pár příkladů kolofonů:

Praha, Národní knihovna, XVII F 31, datace kolofonu 1455

Přepis kolofonu:

*Tuto se skonávají knížky, jenž slovú
Orloj věčné múdrosti. A napsány sú
od jednoho, tent' jest jedl suchých
parték mnoho, a psaltí je, sedě na
lavě, a máť humence na své hlavě.
A dokonal je tu středu, den svatého
Řehoře, léta od narození buožieho
tisícieho čtyrstého padesátého
pátého počítajíce.*

Kolofony jsou často zdrojem jedinečně dochovaných slov, které je v jiných středověkých českých textech nenajdeme - a pokud ano, často třeba i v jiném významu.

Co myslíte, že znamenají tato staročeská slova?

1. ... a psalti je, sedě na lavě, a máť humence na své hlavě ...

- a) přístřešek stojící na „humnech“
- b) past
- c) pleš na hlavě

2. ... A napsány sú od jedného, tenť jest jedl suchých **parték** mnoho ...

- a) krajíc chleba
b) sušená kůra stromu
c) máslová sušenka

3. ... a psalti je, sedě na lavě ...

- a) soud, tribunál
b) lavice
c) láva

Z indicií, které jste se z kolofonu o písáři dozvěděli, zkuste odhadnout, co byl písář zač. Byl to...

- 1) ... mnich?
- 2) ... šlechtic?
- 3) ... městský písař?

Jaký kolofon byste napsali na konci svého sešitu?

[illegible]

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova